

Recepcija građanske komedije Kalmana Mesarića

Dario Budimir¹

Život i djelo

Kalman Mesarić rođen je u Prelogu 16. rujna 1900. Nakon mature u Banjoj Luci, u Zagrebu radi kao činovnik (u „Francku”), novinar (u satiričkim „Koprivama”), pomoćni redatelj (u HNK Zagreb), književnik, kritičar, novinar-urednik (u „Jugoštampi”), prevoditelj (s mađarskoga i njemačkoga). Sa skupinom mladih ljudi sudjeluje u radu zagrebačkoga Marionetskoga kazališta, a planirao je i pokretanje Novoga teatra pri Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Usavršavao je dramaturgiju u Berlinu (kod Maxa Reinhardta i Erwina Piscatora). Kao redatelj djelovao je u HNK Zagreb, gdje je režirao većinom svoje tekstove. Režijom se bavio i u Rijeci, Splitu (ravnatelj Drame u Narodnom kazalištu), Sarajevu (ravnatelj Drame u Pozorištu Bosne i Hercegovine i profesor na glumačkoj školi), Tuzli (gdje pokreće i časopis „Pozorište”), zatim u Šibeniku, a na kraju opet u Zagrebu (kao redatelj i zamjenik ravnatelja u „Komediji”). Preminuo je 30. siječnja 1983.²

Kao književnik javlja se 20-ih godina XX. st. objavljujući radove u novinama i časopisima. Piše ekspresionističku novelu *Divlji ples* (1921), avangardističke pjesme *Tragigroteske* (1923) te avangardne jednočinske aktovke *Komički žongleri* (1925). Objavljuje 1929. knjigu eseja *Smjerovi moderne umjetnosti* kojom čini zaokret pa se 1930-ih okreće socijalnoj umjetnosti, stvarajući pučku dramu *Joco Udmanić* i tzv. komedije iz zagrebačkoga društvenoga života (objavljene u knjizi *Među nama*, a čine ju dramski tekstovi: *Korak preko rampe; I u našem gradu; Poslovne tajne*). Dva puta nagrađen je Demetrovom nagradom za dramske tekstove: *Joco Udmanić* (1930./1931.) i **U našem gradu** (1933./1934.). Najveći uspjeh postiže pučkom komedijom *Gospodsko dijete* koja je izvedena 1936. u HNK-u Zagreb, a nakon toga slijede brojne izvedbe profesionalnih i amaterskih kazališta. Napisao je 1938. i socijalnu dramu *Estera*. Nadalje, 1950-ih i 1960-ih bavi se teatrologijom i dramaturgijom, o čem redovito piše u tuzlanskom časopisu „Pozorište”. Autor je i pučkoga romana *Dravom*

1 Dario Budimir, e-adresa: dario.budimir5@gmail.com.

2 Usp. Ljetopis Kalmana Mesarića u: *Tito Strozzi Roman i drame * Kalman Mesarić Drame i kritike*, Matica hrvatska, Stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb, 1998. (predgovor o Kalmanu Mesariću: Boris Senker, str. 243.-245.

zlato plovi, a posthumno mu je objavljen roman *Poker Baltazara Bodora ili Dugme na Fortune kapi*.

Građanska komedija

Sanja Nikčević podijelila je dramske tekstove prema sadržaju na građansku, plemićku i pučku dramu³. Svaka od njih prema svjetonazor-skomu poticaju može biti: a) afirmativna kad afirmira građanske ideje i politike, kršćanstvo i konstruktivnu kritiku društva; b) subverzivna kad te vrijednosti negira, najčešće afirmirajući sekularistički svjetonazor u prikazu lika propaloga intelektualca. Dominantni žanrovi su: drama, melodrama, komedija i satira.

Mesarićeve dramski tekstovi *I u našem gradu*; *Korak preko rampe*; *Poslovne tajne* prema sadržaju pripadaju građanskoj drami, a *Gospodsko dijete* pučkoj drami, ali kako se radnja 2. i 3. čina zbiva u gradu, sa sličnim likovima, može se reći da, u širem smislu, sve pripadaju građanskoj komediji, iako su prema žanru dvije komedije (*Poslovne tajne* i *Gospodsko dijete*), a dvije satire (*I u našem gradu* i *Korak preko rampe*). Prema svjetonazor-skomu poticaju sve su to afirmativne drame.

1. I u našem gradu

I u našem gradu prvi je tekst trilogije *Među nama*⁴ koja je objavljena 1935., a čine ju komedije *I u našem gradu*, *Korak preko rampe* i *Poslovne tajne*. Mesarić ju je žanrovski odredio kao komediju u tri čina, napisana je u dramskim dijalozima u prozi. Mjesto radnje je „naš grad” kako bi se tekst mogao prilagoditi svakomu mjestu u kojem se izvodi, iako je jasno da se 1. i 3. čin odvijaju u Zagrebu, a 2. čin na palubi luksuznoga parobroda *Kraljica Marija* u luci u Splitu. U središtu je komedije mladi odvjetnik dr. Drago Klek koji je odvjetnički pripravnik kod bogatoga odvjetnika dr. Vilima Šikuša. Međutim, Klek paralelno ljubi sa šefovom suprugom Blankom Šikuš, tajnicom Mirom Grom i prodavačicom Nadom Tiček u koju je zaljubljen i poštari Alojz Hrnjak koji Nadi piše tajna ljubavna pisma. Svi se likovi sretnu na parobrodu u splitskoj luci, ali ne krenu dalje jer se moraju vratiti zbog krađe novca u Šikuševu uredu. Kad Šikuš spozna da je novac uzimala njegova supruga, sve proglasi pogriješkom u knjigovodstvenom knjiženju.

3 Sanja Nikčević „Melodrama, pučki komad, igrokaz, čarobna gluma...ili jesu li to dobro skrojene komadi?” u: *Komparativna povijest hrvatske književnosti : vrsta ili žanr : zbornik radova s XIX. međunarodnoga znanstvenoga skupa održanog od 29. do 30. rujna 2016. godine u Splitu*, ur. Vinka Glunčić Bužančić i Kristina Grgić: Split, Književni krug – Zagreb, Odsjek za komparativnu književnost, 2017.

4 Kalman Mesarić *Među nama*. Nakladni zavod „Binoza”. Zagreb, 1935.

1. 1. Recepcija

Praizvedba *I u našem gradu* bila je 17. ožujka 1934. u HNK Zagreb. Tako se zbio da je dramski tekst prvo prikazan, a onda i tiskan. Kritike su bile povoljne. Josip Horvat u „Jutarnjem listu” piše: „Mesarić zna šta je teatar; za razliku od tolikih naših mladih dramatičara (...) Njegova scena uvijek je puna dinamike, radnja se odigrava, a ne pripovijeda”⁵. Rudolf Maixner u „Obzoru” navodi slično: „Stanovita lokalna boja (...) još je više doprinosila zabavi publike, koja je i za vrijeme čina upadala odobravanjem”⁶. Trećemu kritičaru (to je vjerojatno bio Branko Mašić) koji je pisao za *Novosti* ne sviđa se Mesarićev pristup komediji: „On izgleda da bi bio naj-srećniji kad bi postao dobrim teatarskim piscem ‘šlagera’ za najširu publiku, koja bi se na blagajni tukla oko karata”⁷. Ipak, sva trojica su jednaka u ocjeni glumačkoga ansambla. Osobito hvale glumice, najviše Nadu Babić u ulozi prodavačice Nade Tiček. Josip Horvat: „Gđa Nada Babić jučer je imala velik dan”, Rudolf Maixner: „Gđici Babić je uloga dobroćudne prodavačice Nade bila upravo skrojena po mjeri”⁸, a Branko Mašić dodaje: „gđica Babić je svojim srcem i čistim teatarskim temperamentom držala je publiku u napetoj pažnji do kraja njene igre”⁹.

S obzirom na to da je nakon Drugoga svjetskoga rata hrvatska drama XIX. i prve polovine XX. st. vrjednovana isključivo iz Krležina i Matkovićeva očišta, Kalman Mesarić u njoj nije dobro prošao pa je izbačen iz kanona¹⁰. Ipak, rasprava između Dubravka Jelčića i Kalmana Mesarića koja se dogodila 1965. jasnije osvjetljava što se događalo dvadesetak godina ranije. Te je godine Jelčić u časopisu „Pozorište”¹¹ (isti tekst je pretiskan u knjizi iz ciklusa *Pet stoljeća hrvatske književnosti*)¹², napisao osvrt o Mesarićevu književnom radu s kojim se autor nije složio pa je na njega odgovorio polemičkim pismom. *I u našem gradu* jedan je od tekstova o

5 Jh, „*I u našem gradu*...komedija u tri čina – napisao Ka. Mesarić”- „Jutarnji list”, Zagreb, 19. III. 1934., - Josip Horvat)

6 M., „Narodno kazalište, Ka. Mesarić: *I u našem gradu* – komedija u tri čina”, - „Obzor”, Zagreb, 19.III.1934. (Rudolf Maixner)

7 B.M. „, *I u našem gradu*...komedija u tri čina. Napisao Ka. Mesarić” - „Novosti”, 19.III.1934. (Branko Mašić?).

8 M., „Narodno kazalište, Ka. Mesarić: *I u našem gradu* – komedija u tri čina”, - „Obzor”, Zagreb, 19.III.1934. (Rudolf Maixner)

9 B.M. „, *I u našem gradu*...komedija u tri čina. Napisao Ka. Mesarić” - „Novosti”, 19.III.1934. (Branko Mašić?).

10 Sanja Nikčević *Mit o Krleži*, Matica hrvatska, Zagreb, 2016.

11 Dubravko Jelčić „Kalman Mesarić kao dramatičar” – „Pozorište”, VII, br. 6, str. 564-570, Tuzla, 1965.

12 *Strozzi, Kulundžić, Mesarić, Senečić. Dramska djela. Pet stoljeća hrvatske književnosti*, knj. 106, matica hrvatska – Zora, Zagreb, 1965., str. 303-313.

kojima Jelčić piše većinom pozitivno, navodeći svježinu teksta, ali kritizira kako postoji „žaoaka satire koja nije u skladu s autorovim (već spomenu-tim) željama da ostane na terenu zabavnog, netendencioznog”¹³. Upravo se na tu kritiku mnogo kasnije referira Boris Senker objašnjavajući koncept Mesarićeva humora koji ranije nije dobro prepoznat: „Kritika nije shva-tila da su i konvencionalnost i shematičnost namjerne, da se tu i skriva bit Mesarićeve satire.”¹⁴

Nakon što je 1983. godine preminuo, tek se početkom XXI. stoljeća oživljava interes za Kalmana Mesarića da ga vrati na mjesto u hrvatskoj komediografiji koje i zaslužuje. U okviru Dana Kalmana Mesarića koji se u Prelogu održavaju od 2014. tiskaju se i njegova djela. Tako je, nakon više od sedamdeset godina, komedija *I u našem gradu*¹⁵ napokon ponovno objavljena. Predgovor je napisala Sanja Nikčević koja naglašava etičku dimenziju djela o kojoj se nije ranije pisalo. „Izgleda kao da su i Mesarić i Krleža čitali istu crnu kroniku ili čuli iste društvene tračeve odnosno poznavali Glembaja/Šikuša (...)! Mesarićevo djelo je isto tako zanimljivo i kvalitetno ali – namjerno drugačije – namjerno napisano u drugom žanru i iz drugog svjetonazora”¹⁶.

2. Korak preko rampe

Tekst *Korak preko rampe* nagrađen je na Petom natječaju Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca, objavljen 1935. (u knjizi *Među nama*) pa onda i 1937., a praizveden je nakon Drugoga svjetskoga rata: 19. siječnja 1946. u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku u režiji Hinka Tomašića.

Mjesto radnje je Zagreb, a vrijeme radnje 1906. Mesarić je *Korak preko rampe* podnaslovio kao „zagrebačku pustolovinu Ignatza Strassnoffa u 9 slika”. Žanrovski ju je odredio kao *satiru* (zajedno s *Poslovnim taj-nama*), a i u novije vrijeme tekst je definiran kao politička satira¹⁷ te kao politička satira u okviru građanske drame¹⁸. Nadalje, tekst se kvalificirao

13 Strozzi, Kulundžić, Mesarić, Senečić. *Dramska djela*. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 106, matica hrvatska – Zora, Zagreb, 1965., str. 303-313. (predgovor o K. Mesariću: D. Jelčić), str. 310-311.

14 Tito Strozzi. *Roman i drame*. * Kalman Mesarić. *Drame i kritike*. (prir. Boris Senker), SHK, Matica hrvatska, Zagreb, 1998., str. 238

15 Kalman Mesarić *I u našem gradu*, Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu, Čakovec, 2016.

16 Nikčević, Sanja (predgovor) u: Kalman Mesarić *I u našem gradu*, Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu, Čakovec, 2016., str. 6-7

17 Dubravko Jelčić, *Povijest hrvatske književnosti*, Naklada Pavičić, Zagreb, 2004., str. 380.

18 Sanja Nikčević „Melodrama, pučki komad, igrokaz, čarobna gluma...ili jesu li to dobro skrojeni komadi?” u: *Komparativna povijest hrvatske književnosti: vrsta ili žanr : zbornik radova s XIX. međunarodnoga znanstvenoga skupa održanog od 29. do 30. rujna*

i kvalitativno – kao izvrsna satira¹⁹. *Korak preko rampe* napisan je prema istinitu događaju i opisuje dolazak poznatoga varalice Ignatza Strassnoffa u Zagreb s namjerom da, špijunirajući za mađarsku vladu, sazna kakav je stav o Mađarima među visokim klerom, a osobito što o njima misli glavni opozicijski političar. Iako je Strassnoff poznati hohštapler, političar prevari Strassnoffa te mu umjesto tajnoga političkoga programa u kuvertu zapečati bezvrijedne odvjjetničke papire. Strassnoff odlazi k Banu koji shvati da je ovaj varalica te na kraju završi u zatvoru.

2. 1. Recepcija

Čim je *Korak preko rampe* objavljen, kritike su se pozitivno oglašile. Josip Horvat u „Jutarnjem listu” piše „šteta da djelo nije moglo biti izvedeno, bio bi to jedan veliki uspjeh naše drame i našeg kazališta”²⁰. Drugi kritičar, nepoznat izvor (k?), navodi: „Za satiru je bilo potrebno, da se Strassnoff u zagrebačkoj sredini prikaže onakvim, kakav je i bio, tj. hohštapler velikog kalibra”²¹.

Kako je od pisanja do izvedbe *Koraka preko rampe* prošlo ne samo 11 godina nego se promijenio i politički sustav, a praizvedba je bila u Osijeku, dosta je teško doći do izvora koji bi podrobnije opisivali recepciju iz toga vremena. Ipak, jedan od njih indikativan je i kao svjedok vremena, ali i službenoga odnosa vlasti prema Kalmanu Mesariću. Ton kritike je antiklerikaln (kreće od teze da su crkveni velikodostojnici gramzivi karijeristi a Kaptol želi upravljati političkim životom, pa se Mesariću zamjera što je Duhovnik prikazan kao pozitivac), a o liku Političara piše.: „Pod naslovom „političar” prikazana je jedna od najmračnijih ličnosti u hrvatskom političkom životu novijeg vremena – dr. Josip Frank”²².

Dubravko Jelčić u dijelu teksta o *Koraku preko rampe* daje kritički osvrt: „Građa je omogućavala da dobijemo autentičnu našu varijantu Gogoljeva ‘Revizora’, da je u Mesariću bilo više imaginacije i kreativne snage za konciznije i dublje zahvate u događaj i karaktere”²³.

U novijim teatrološkim osvrtima analizira se ustroj teksta i njegov specifičan završetak teksta „koji se mogao prikazati kao komedija ili

2016. godine u Splitu, ur. Vinka Glunčić Bužančić i Kristina Grgić: Split, Književni krug – Zagreb, Odsjek za komparativnu književnost, 2017, str. 152.

19 Hrvoje Ivanković „Posao je kazališta ispravljati propuste povijesti” (razgovor s Borisom Senkerom), „Kazalište: časopis za kazališnu umjetnost”, 2017., str. 24.

20 Horvath, Josip „Komedija o zagrebačkoj pustolovini Ignatza Strassnoffa. Neizvedeno djelo Ka. Mesarića” – „Jutarnji list”, XXIV, br. 8402, Zagreb, 20. VI. 1935., str. 9.

21 k (?), 1935.(?), izvor nepoznat.

22 mt, „Jutarnji list” (?), 1946.

23 Dubravko Jelčić „Kalman Mesarić kao dramatičar” – „Pozorište”, VII, br. 6, str. 564-570, Tuzla, 1965., str. 567.

tragedija. Međutim kao satira pokazuje Ignatzovu špijunsku aferu u Zagrebu i završava otvorenim, ali da upotrijebim izraz iz Mesarićeva doba – dešperatnim krajem.”²⁴.

Ono što je dobro je da se teatrolozi vraćaju i na izvornu recepciju teksta (prije Krleže i Matkovića) jer je ona važna za njegovo ponovno vrjednovanje pa tako Boris Senker kaže da je još Josip Horvat „prepoznao Teodora grofa Pejačevića u Banu ili Josipa Franka u Političaru”²⁵.

Mesarić je održavao korespondenciju s pravim Ignatzom Strassnoffom kad je doznao da Strassnoff nakon zatvora živi i radi u Mađarskoj, gdje povremeno i glumi. Mesarić mu je najprije poslao telegram, želeći s njim stupiti u komunikaciju zbog pisanja i izvođenja nove predstave. Međutim, Strassnoff je odmah pokazao svoju megalomaniju jer je želio tumačiti samoga sebe u predstavi, a uz to dobiti i unosan honorar. Nakon svega, Mesarić je od te ideje odustao, a o svemu tome piše u predgovoru u knjizi *Među nama*²⁶.

3. Poslovne tajne

Poslovne tajne treći su dio trilogije *Među nama*, a Mesarić ih je žanrovski odredio kao društvenu satiru. Dramski tekst napisan je u dijalozima u prozi. Mjesto i vrijeme radnje: sve u našem gradu (Zagrebu), 30-ih godina XX. stoljeća. Praizvedba teksta bila je 2. svibnja 1935. u HNK Zagreb, a Kalman Mesarić bio je i redatelj predstave.

Imučni Albert Gorjanski direktor je „Banke Gorjanski”, organizator lutrije, ali i gospodarski kriminalac. Prva ga je supruga napustila zbog malverzacija, s njom ima dvoje djece: hipersenzibilnoga Huga koji boluje od tuberkuloze i razmaženu Gretu koja živi slobodoumnim životom. Kad Albert Gorjanski zaprosi racionalnu i distanciranu Veru Kunst, ona pristaje na brak jer želi pobjeći iz siromaštva, ali kad vidi svoje naličje braka gorko se pokaje. Gorjanski otpušta iz banke Verina bivšega ljubavnika Branka, ali mu odbija isplatiti dobitak koji je ovaj dobio na lutriji. Branko ga prijavljuje policiji i Gorjanski biva uhićen.

24 Kalman Mesarić *I u našem gradu*, Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu, 2017., (predgovor: Sanja Nikčević, str. 5-23).

25 *Tito Strozzi Roman i drame * Kalman Mesarić Drame i kritike*, Matica hrvatska, Stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb, 1998. (predgovor o Kalmanu Mesariću: Boris Senker, str. 229-242), , str. 237.

26 Kalman Mesarić „Moja korespondencija sa Ignatzom Strassnoffom” u: Kalman Mesarić *Među nama*, Binoza Nakladni zavod, Zagreb, 1937., str. 8-12.

3. 1. Recepcija

U kritici koja je napisana neposredno nakon praizvedbe stoji: „Od svih domaćih premijera ove sezone mora se priznati da je premijera ”Poslovnih tajna” doživjela najveći i zasluženi uspjeh”²⁷. Kritičaru se ne sviđa što je u središtu lik korumpiranoga bankara koji je opsjednut novcem, ali se i njemu sviđa gluma Nade Babić „Gđa Babić bila je te večeri u svom elementu. Uloga bankovne činovnice Tereze Frigan pristaje joj vanredno. Ona je (...) izazivala živost i gibanje u publike te aplaus na otvorenoj sceni.”²⁸.

Dubravko Jelčić naglašava kako *Poslovne tajne* imaju dvije glavne dimenzije: sociološku i psihološku. Prema Jelčiću psihološka dimenzija priče koja se odnosi na same likove nije dovoljno dobro razrađena pa zbog toga sociološka ima prednost. Inače tekst smatra kao „jedno od Mesarićevih uspješnijih djela, iako je ponajmanje u skladu s njegovim komediografskim principima”²⁹. Boris Senker odmiče se od odnosa psihološko/sociološko analizirajući odnos Vere i Huga: „Sentimentalizam, naime, ne pojačava satiru nego je potiskuje u drugi plan, a Gorjanskog iz ‘društvenoga tipa’ bogataša-kriminalca pretvara u tipiziran melodramski ‘lik-prepreku’”³⁰ Sanja Nikčević odlazi još i šire, komentirajući etičku dimenziju djela: „Mesarić piše iz osjećaja da svijet ima smisla, da postoji zlo i dobro kao i osobna odluka svakog od nas za što ćemo se opredijeliti, on nam zorno pokazuje kamo vodi odluka za zlo (...) Mesarićeva poruka je da kad jednom odabereš novac kao svog Gospodara, on te vodi sve dublje i dublje u zlo”³¹.

4. *Gospodsko dijete*

U *Gospodskom djetetu* opozicija selo/grad prilično je jasna, ljudi sa sela su dobri, a oni iz grada nisu. Seoski likovi su: seljak Šimun Trpotec, njegova supruga Jaga, njihova unuka Marica te Maričin zaručnik Miško Habulin. Postoji i jedan lik na prijelazu, a to je Jožek koji na početku živi na selu, a onda na kraju u gradu kamo i pripada. Vrijeme radnje je oko 1935. Tekst je napisan u dijaložima u prozi. Didaskalije su napisane standardnim hrvatskim jezikom, a standardom govore gradski likovi. Kajkavskim

27 b. j. „Ka. Mesarić ›Poslovne tajne‹, Premijera 2. o. m. u Narodnom Kazalištu” – „Narodne novine”, 04. V. 1935., Zagreb

28 Isto

29 Dubravko Jelčić „Kalman Mesarić kao dramatičar” – „Pozorište”, VII, br. 6, str. 564-570, Tuzla, 1965.

30 *Tito Strozzi Roman i drame * Kalman Mesarić Drame i kritike*, Matica hrvatska, Stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb, 1998. (predgovor o Kalmanu Mesariću: Boris Senker, str. 229-242), , str. 237.

31 Sanja Nikčević u: Kalman Mesarić *Poslovne tajne*, Ogranak Matice hrvatske Čakovec, Čakovec, 2016. (pogovor: Sanja Nikčević, str. 72).

dijalektom govore seljaci. Praizvedba *Gospodskoga djeteta* bila je 2. travnja 1936. u Malom kazalištu u Frankopanskoj ulici u Zagrebu, a i taj je tekst režirao sam Kalman Mesarić.

4. 1. Recepcija

Prve su reakcije bile raznolike, tekst Josipa Horvata iz „Jutarnjega lista” u pozitivnom je tonu: „S najnovijim svojim djelom Ka Mesarić je postigao lijep zgoditak. Linija njegovoga razvitka u stalnom je usponu”³². Drugi je negativno intoniran i dolazi iz srpskih „Novosti”: „to je kao neka dramska opereta ili još bolje feljtonska limunada”³³.

Analizirajući rad kazališta u Zadru nakon II. svjetskoga rata, Teodora Vigato osvrće se na režiju Franje Majetića iz 1952. „za koju je u novinama pisalo da je to: ‘konzervativno djelo jer izražava poseban HSS-ovački pogled na društvo pred rat i njegovo usko malograđansko gledanje problema, koji nemaju ništa zajedničko sa problemima naroda.’ Međutim, optimistična folklorna komedija unijela je svježinu u zadarski kazališni repertoar” piše Vigato³⁴.

Inače kritični Dubravko Jelčić ne šteti pohvale o *Gospodskom djetetu*: „U cjelokupnom Mesarićevu opusu ovo djelo stoji kao jedinstveni puni pogodak³⁵. U 1970-im Branko Hećimović ističe da je Mesarić napisao „rijetko prisnu, živu i vedru komediju, izrazito nacionalno obojenu”³⁶, a Dalibor Foretić: „Radi se o komediji (...) koja iz male anegdote što se može ispričati u nekoliko rečenica gradi veselu, pomalo peckavu komediju”³⁷. O popularnosti *Gospodskoga djeteta* sam Mesarić duhovito piše: „Da su sve te puste amaterske skupine kojom srećom nešto uplaćivale Autorskoj agenciji, bio bih već sebi sagradio vikendicu na moru.”³⁸.

U novije vrijeme Mesarićem se sustavnije bavio Boris Senker posebno komentirajući atipičnost raspleta ove komedije: „Dakle, nema integracije, nema završne svetkovine koja u komediji teži povezivanju

32 Josip Horvat „Gospodsko dijete” – „Jutarnji list”, Zagreb, 4. IV. 1936.

33 Branimir Mašić „Gospodsko dijete” – „Novosti”, Zagreb, 4. IV. 1936.

34 Teodora Vigato „Narodno kazalište u Zadru od 1945. do 1955. godine”, u: Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, No. 54, Zadar 2012.

35 Dubravko Jelčić „Kalman Mesarić kao dramatičar” – „Pozorište”, VII, br. 6, str. 564–570, Tuzla, 1965.

36 Branko Hećimović „Hrvatska komediografija od Nalješkovića i Držića do naših dana i Brešana”; u: *Antologija hrvatskog humora*, knj. 3, Zagreb, 1973. (pretiskano u: *Dramaturški triptihon*, Zagreb, 1979.)

37 Dalibor Foretić „Licitari i koprive” – „Vjesnik”, 13. X. 1977.

38 Kalman Mesarić „Zašto sam pobjegao iz Splita. Pandorina posuda”, u: Šimun Jurišić *Iz povijesti Jadrana. Jadransko iverje*. Zbirka Pasko Baburica, knj. 5, Split, 1985, str. 39–46

svih žitelja kozmičkog svijeta u harmoničnu zajednicu”.³⁹ Isti teatrolog, dvije godine poslije, posebno apostrofira i autorsku intenciranost u „liku Šimuna Trpoteca (...) koji je oblikovan prema tradicionalnom i ideologiziranom poučku: podmakla **životna dob + posvemašnja neobrazovanost = zdrava narodna mudrost.**»⁴⁰ na koju publika dobro reagira.

Kada su Histrioni 2012. uprizorili *Gospodsko dijete* tekst je ovako najavljen: „Kada god se ‘Gospodsko dijete’ pojavilo na zagrebačkoj pozornici, bio je to uvijek poziv onoj publici koja je više cijenila glumce i dobar tekst od redateljskih egzibicija.”⁴¹

Sanja Nikčević donosi zanimljiv komentar: „Teza da pučko afirmira temeljne vrijednosti kršćanskoga svjetonazora pa je zato i popularno, otvara dalja istraživanja, ali najveći dokaz da bi se moglo ići u tom smjeru jest to što je – unatoč svim napadima – žanr preživio”⁴²

Sve navedeno pokazuje da su građanske komedije Kalmana Mesarića zanimljive i danas, podjednako za teatrološko proučavanje i za igranje na sceni jer je publika željna dobrih kazališnih tekstova. Zbog toga su Dani Kalmana Mesarića važno susretno i mjesto izmjene dobrih i pozitivnih ideja koje će poslužiti u reafirmaciji ovoga nepravedno zaboravljena hrvatskoga dramatičara.

39 Boris Senker u: *Tito Strozzi. Roman i drame. * Kalman Mesarić. Drame i kritike.* (priredio Boris Senker), SHK, Matica hrvatska, Zagreb, 1998. (Sadržaj, drame: *Pobuna Atlasa; Korak preko rampe; Gospodsko dijete*), str. 240.

40 Boris Senker *Hrestomatija novije hrvatske drame, (I. dio 1895-1940)*, Disput, Zagreb, 2000., str. 485.

41 www.histrioni.hr, tekst iz 2012.

42 Sanja Nikčević „Što pučka drama afirmira ili razlog njezine (ne)popularnosti?” – Dani hrvatskoga kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, Vol. 43, No.1, 2017., str. 18-37